

dr hab. Waldemar Wojtasik prof. UŚ
Instytut Nauk Politycznych
Wydział Nauk Społecznych
Uniwersytet Śląski w Katowicach

**Recenzja rozprawy doktorskiej
mgra Bartosza Bartoszewicza
*Idea smart city w polityce rozwoju miast,
Gdańsk 2022 (ss. 267)*
Napisanej pod kierunkiem dra hab. Jarosława Noconia prof. UG
Promotor pomocniczy: dr Adam Ilciów**

Problematyka polityki rozwoju miast należy do relatywnie dobrze spenetrowanych obszarów poszukiwań badawczych w Polsce. Dlatego doceniam wybór problemu badawczego poprzez nadanie mu właściwego kontekstu czasowego, co umożliwiło przeprowadzenie badań tak aktualnych, jak i unikatowych w skali Polski. Z tych powodów, ale również z potrzeby generowania przez polskich naukowców studiów analitycznych osadzonych w praktyce, wybór problematyki rozprawy przez mgra Bartosza Bartoszewicza uznaję nie tylko za trafny, ale przede wszystkim potrzebny z praktycznego punktu widzenia. Recenzowana dysertacja należy do prac interdyscyplinarnych, na co wskazuje już jej tytuł. Prace z pogranicza nauk politycznych, zarządzania, komunikacji i prawa nie należą do rzadkości w rodzimym piśmiennictwie, jednak w przeważającej mierze dotyczą badań nad różnymi aspektami polityk publicznych. Lektura rozprawy doktorskiej sprawia, że wrażenie interdyscyplinarności jest jeszcze silniejsze. Wynika to z faktu, że w pracy pojawia się obszerny wątek rozważań polityk miejskich, ewidentnie wzbogacający przedstawione analizy, szczególnie na płaszczyźnie zarządzania. Generalnie, zarówno sam zamysł badań osadzony w kilku dyscyplinach naukowych, jak i ich realizację oceniam pozytywnie.

Przedstawiona rozprawa doktorska liczy 267 stron i składa się ze *Wstępu*, trzech rozdziałów, *Podsumowania* i *Bibliografii*. Uzupełnia ją *Spis treści*, *Spis tabel*, *Spis wykresów* i *Spis rysunków*. Struktura pracy nie budzi większych wątpliwości, choć rzuca się w oczy dyspersja w wielkości pierwszego rozdziału w stosunku do pozostałych. Zakończenie, które zawiera zarówno podsumowanie rozważań, jak i próbę weryfikacji hipotez badawczych, jest udaną próbą sygnifikacji

wyników przeprowadzonych badań. Ogólnie, w strukturze pracy można wyróżnić trzy podstawowe części: teoretyczną, na którą składa się pierwszy rozdział, deskryptywną (rozdział II) i analityczną (rozdział III). Taki porządkujący zabieg ma uzasadnienie zarówno biorąc pod uwagę przedmiot badań jak i sformułowany we *Wstępie* cel, który postawił sobie Autor.

We *Wstępie* przedstawiono te czynniki, które zadecydowały o zainteresowaniu podjętą problematyką oraz elementy, będące ogólnym konstruktem zadania badawczego. Część metodologiczną przedstawionej rozprawy doktorskiej generalnie oceniam pozytywnie, szczególnie w zakresie formalnego kształtu modelu badawczego. Od początku bowiem wiadomo, w których obszarach Autor bazować będzie na istniejących ustaleniach, a w których zaproponuje własne ujęcie problemu badawczego. W tym ostatnim kontekście szczególnie cenne jest stworzenie modelu 24 różnych pól aktywności inteligentnych miast, które pozwalają odpowiedzieć na pytanie, czy miasto rozwija się zgodnie z trendem *smart city*. We *Wstępie* brakuje mi natomiast syntetycznego przedstawienia zastanego stanu wiedzy i piśmiennictwa spoza Polski, które pomogłoby lepiej ocenić nie tyle trafność, co adekwatność zaproponowanego ujęcia.

Realizacja tak skonstruowanego zadania badawczego wymagała zastosowania adekwatnych metod. Dla weryfikacji modelu badawczego Autor zastosował komplementarne narzędzia: analizy i syntezy, analizę czynnikową, analizy źródeł i opracowań, instytucjonalno-prawną i historyczną. Pojawiają się także mniej lub bardziej udane próby zastosowania komparatystyki (np. Singapur niekiedy jest traktowany jako miasto, a w innych miejscach jako państwo (np. s. 10)). Właściwa analiza komparatystyczna znalazła zastosowanie szczególnie końcowej części rozprawy, zawierając skategoryzowane wnioski dotyczące różnych wymiarów realizacji zasad *smart city*, tak w wymiarze europejskim jak i międzynarodowym. Chcę przy tym podkreślić, że część empiryczna pracy jest bardzo rzetelna, opiera się na aktualnych źródłach oraz stanowi najlepszą część recenzowanej dysertacji.

Struktura rozprawy została podporządkowana zadaniu badawczemu i jest logiczna. Kolejne części mają charakter wynikający z celu i charakteru pracy oraz wcześniejszych jej elementów. Na najskromniejszy objętościowo rozdział I składają rozważania definicyjne i praktyczne (te ostatnie na płaszczyźnie środowiska normatywnego) dotyczące sposobów definiowania miasta w wymiarze polityki zrównoważonego rozwoju, osadzając je w kontekście zarówno podmiotowym jak i przedmiotowym. Opisana w nim siatka pojęć nie budzi wątpliwości, tak co do związku z celem pracy jak i merytorycznych kompetencji Autora. Biorąc pod uwagę stopień skomplikowania opisywanej

materii, na wyróżnienie zasługuje logiczna konstrukcja formułowanych uogólnień a także jasność wywodu, tych, niełatwych przecież, kwestii. Przy dużej liczbie przytaczanych danych, podlegających różnorodnym trybom modelowania i typizacji, w tej części pracy zamieszczono grafiki, wpływających na jasność sformułowanego przekazu (s. 19 – Cele zrównoważonego rozwoju). Przyznam, że w tym ostatnim przypadku chętnie poznałbym bardziej kategoryczną opinię Autora na temat faktycznych barier zrównoważonego rozwoju miast w Polsce.

Treścią rozdziału II są badania dotyczące determinant rozwoju i funkcjonowania *smart city*. Jego założeniem jest osadzenie prowadzonych rozważań w kontekście procesów ewolucji roli miast we współczesnych realiach społeczno-ekonomicznych. Autor sięga do taksonomii różnych typów przedmiotowo definiowanego nowego charakteru polityk miejskich nawiązujących do „inteligencji miast”, co jest bezpośrednio związane z realizowanym zadaniem badawczym. Jest to zarazem ta część, która przedstawia zwrotnicę dotychczasowej analizy z poziomu makrostrukturalnego na skonkretyzowaną płaszczyznę wdrożenia praktycznych postulatów. Ich integralną częścią są opisane w końcowych podrozdziałach (s. 136-140) procesy ewaluacji projektów oraz ich rola w diagnozie skuteczności i definiowania składowych polityki *smart city*, w kontekście wpływania na poziom życia mieszkańców.

Rozdział III zawiera rozważania na temat węzłowych wymiarów rozwoju i funkcjonowania *smart city*. Widać po jego lekturze, że Autor jest praktykiem, który nie ogranicza się do źródeł zastanych, ale formułuje wnioski także na bazie własnych doświadczeń. W przypadku jego warstwy przedmiotowej podkreślić należy wysoką kulturę językową i kompetencje w strukturyzowaniu obszernego materiału badawczego, co dowodzi szerokich horyzontów poznawczych Autora, umożliwiających łączenie refleksji z różnych dyscyplin nauki. Najciekawszą częścią tego rozdziału są wątki dotyczące praktycznych funkcji spełnianych przez strategie *smart city*, opisanych w konwencji obszarów charakteryzujących „inteligentne miasta”. Są to m.in. inteligentni mieszkańcy, inteligentne zarządzanie, inteligentne środowisko czy inteligentna mobilność.

Tekst właściwy rozprawy kończy *Podsumowanie*, które zawiera skategoryzowane wnioski Autora. Mają one dwa źródła. Pierwszym są odwołania przedmiotowe, w ramach których, w syntetycznej formie, przedstawiono główne kierunki ewolucji koncepcji *smart city*. Drugim są wnioski z zaproponowanego modelu 24 różnych pól aktywności inteligentnych miast. Sposób ich prezentacji jest, jak mi się wydaje, immanentną cechą podejścia do badań prowadzonych przez Autora, który nie stara się narzucić swojej interpretacji faktów, a w większości przypadków

zarysowuje jedynie możliwe ścieżki wnioskowania. Świadczy to o dojrzałości poznawczej, gdyż szczególnie w naukach politycznych (może także jeszcze w ekonomii, w podobnym zakresie) zbyt często spotyka się rozważania naukowe, których głównym zadaniem jest polemika z jakimś stanowiskiem, bądź w odwrotnej sytuacji jego bezwarunkowa afirmacja. Pomimo występujących pokus łatwych mentalnie odzwierciedleń na poziomie skrajnych interpretacji przykładów, Autor szczęśliwie się ich wystrzegął i poszedł drogą rzeczywistego dyskursu naukowego. Traktuje to jako główną zaletę przedstawionej dysertacji, świadcząca o posiadanym warsztacie i naukowym wyrobieniu Autora.

Ostatnią częścią w strukturze pracy jest *Bibliografia*, która zawiera wykaz dzieł cytowanych z podziałem przedmiotowym na: (1) Monografie, Opracowania i Artykuły; (2) Wykaz źródeł internetowych; (3) Wykaz źródeł prawa. Taki zabieg delimitacyjny czyni sporządzone zestawienie przejrzystym, w którym łatwo można odnaleźć szukane prace i dokumenty. Zarazem unaocznia jaką pracę wykonała Autor, wyszukując, analizując i wykorzystując przytaczane źródła. Ich bogactwo odnosi się nie tylko do baterii aktów prawnych i dokumentów, ale także zawiera najważniejsze prace naukowe z poruszanej problematyki.

Całość treści pracy odpowiada zadaniu badawczemu sformułowanemu we *Wstępie*. Jest podporządkowana poszukiwaniu naukowych odpowiedzi, racjonalizując szeroko zarysowany kontekst problemowy. Biorąc to pod uwagę, Autor musiał w ten sposób wytyczyć ścieżki problemowe, aby były względem siebie komplementarne pod kątem istotności problemów i głębokości badań. Warto również podkreślić walory techniczne pracy. Pierwszym jest język, naukowy i klarowny, ale zarazem zrozumiały i nieuciążliwy dla czytelnika. Instytucjonalne odwołania pojęciowe, pomimo znacznego stopnia skomplikowania (wynikającego zarówno z kwestii specjalistycznych jak i dynamiki opisywanych zjawisk) zostały zinterpretowane właściwie i spójnie poprowadzone przez całość pracy. Klarowność struktury wewnętrznej poszczególnych rozdziałów jest wspierana przez dyscyplinę badawczą i brak przedmiotowych dygresji, które mało (albo wręcz nie) wносиłyby do realizacji zadania badawczego. W nielicznych miejscach można dostrzec błędy stylistyczne. Przypisy w rozprawie zostały wykonane prawidłowo, z nielicznymi drobnymi błędami. Biorąc pod uwagę wymiar formalno-warsztatowy przedstawiona praca jest na dobrym poziomie, cechuje ją staranność i dbałość o szczegóły.

Konkludując, rozprawa doktorska mgra Bartosza Bartoszewicza jest pracą oryginalną, dotyczy ważnego z poznawczego punktu widzenia zagadnienia i realizującą cele, które zostały

formułowane w chwili konstruowania modelu badawczego. Biorąc powyższe pod uwagę stwierdzam, że dysertacja pt. *Idea smart city w polityce rozwoju miast* jest udanym przykładem dysertacji doktorskiej. W związku z powyższym wyrażam jednoznacznie pozytywną opinię, że spełnione zostały wymogi postawione przez ustawę o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz.U. 2018 poz. 1668 z późn. zm.), w odniesieniu do stopnia naukowego doktora. Tym samym wnioskuję o dopuszczenie mgra Bartosza Bartoszewicza do kolejnych etapów postępowania w przewodzie doktorskim.

dr hab. Waldemar Wojtasik prof. UŚ

